

**ንምሕራር ምሉእ ኤርትራ ዝቀላጠፈ
ስርሒት ምድምሳስ ናደው እዝን
ምሕራር ምጽዋዕን!**

ሙሓመድ ኑር ያሕያ

ኣብ መጨረሻ ዓመተ 1977 ሕብረት ሶቨት ቅድሚኡ ኣብ ዞባ ቀርኒ ኣፍሪቃ ትራንዩ ዘይፈልጥ ማእለያ ዘይብሉ ወተሃደራዊ ሓገዝ ንወተሃደራዊ ስርዓት ደርጊ ኣብ ኢትዮጵያ ክትልግስ ጀሚራ። እቲ ሓገዝ 18000 ናይ ክዩባ :2000 ዝኣኸሉ ወተሃደራት ካብ ህዝባዊት ዲሞክራሲያዊት ሪፓብሊክ የመን: 1500 ዝኾኑ ሶቭየታውያን ኣማኸርቲ ኩናት:ከም ኡውን ከበድቲ ዘመናዊ ኣጽዋርን መራኽብ ኹናትን ነፈርትን ዘጠቓለለ ነይሩ።

ስርዓት ድርጊ ብዝተገብረሉ ገዢ ወተሃደራዊ ሓገዝ ምስ ሶማሊ ኣብ ዝገብሮ ውግእ ድሕሪ ምዕዋቱ: ሶቨት ሕብረት ተወሳኺ ወተሃደራዊ ዕጥቅን ኣማኸርትን ስለዝሃበቶ ሰውራ ኤርትራን ንሓዋሩ ንምድሳስን ህዝቢ ኤርትራ ንምጽናትን ብዝመናውን እንተላይ ብውጉዝ ኣጽዋር ዝተሰነዩ ጽዑቅን ሰፊሕን መጥቓዕቲ ከፈተ። ሰውራ ኤርትራ ነቲ ብስንኪ ምትእታው ርእሰ ሓያል ሃገር ሕብረት ሶቨት ኣብ ባይታ ዝመጸ ምቅይያር ሚዛን ሓይሊ ኣንጻር ረብሓ ህዝቢ ኤርትራን ሰውርኡን ምጻኑ ብድቂቅ ብምግምጋም ቀጻልነት ቃልሲ ክሳብ ዓወት ንምውሓስ ብ1978 ስትራተጂካዊ ምዝላቅ ከካይድ ተገደደ። እዚ ኣዝዩ መሪርን ጽንኩርን ከም ዝነበረ ዝትረኽ ምዝላቅ ብሓንሳብ ሓፍ ኢልካ ዕርድታትካ

ለቁቅካ ብምዕዛር ኣይኮነን ተፈጸሙ። እንታይ ደኣ ፡ሰውራ ኤርትራ ዓቕሚ ሰቡን ንብረቱን እንተላይ ሲቪል ህዝቢ እናዓቀበን ኣብ ዝጥዕም ቦታን እዋንን ኣብ ልዕሊ ተሃንዳዲ ሓይሊ ጸላኢ ናይ ሰብን ኣጽዋርን ከቢድ ክሳራ እናኣሰዓበ ደረጃ ብድረጃ ኢዩ ኣካዪድዎ።

ሕብረት ሶቮት ናይ ኣጽዋርን ኣማኸርቲ ኩናትን ሓገዛ ብምቅጻል ስርዓት ደርጊ ፍናን ስለዝረኸበ ብዘይካ እታ ሓንሳብን ንሓዋሩን ናጸ ምስ ኮነት ዘይተደፍረት ከተማ ናቅፋ ንዝበዝሓ ኣብ ትሕቲ ሰውራ ዝነባራ ከተማታትን ዓድታትን ክቆጸጸር ክኢሉ።

ሰውራ ኤርትራ ካብዚ ታሪኻዊ ምዝላቕ እዚ ዝላዕለ ትምህርትን ተመክሮን ብምቕሳም፡ ዳግም ውዳበ ብምግባር ነቲ ኣብ ባይታ ዘጋጠመ ኩነታት ብግቡእ ኣጽኒዑን ገምጊሙን ጸረ መጥቃዕቲ ውሲድካ ኣብ ዝሓጸረ ግዜ ዳግማይ ተበግሶ ንምጭባጥ ዘኸእሎ ሓዲሽ ውጥን ኩናት ሓንጺጾ ክሰርሕ ወሰነ።

ብመሰረት እቲ ዝወጸ ውጥን ሰውራ ኤርትራ ኣብ ሳሕል ድልዱል ዕርድታት ብምህናጽ ነቲ ብዘመናዊ ኣጽዋር ተዓጂቡ ተሃንዲዶ ብተደጋጋሚ ዘጥቀዕ ዝነበረ ሺሾ ሰራዊት ጸላኢ ኣላሽ ክሳብ ዝብል ብናይ ምክልኻል ውግእ ኣዳኻምዎ። ሓሓሊፍካ ድማ ኣብ ድኹም ኣተሓሕዛ ዕርድታቱን መዓስከራቱን መጥቃዕቲ ብምክያድ ማእለያ ዘይብሉ ክሳራ ሰብን ዕንወት ኣጽዋርን ወሪድዎ ኢዩ። ሰውራ ኤርትራ ነቲ በሰራዊት ደርጊ በኸታታሊ ዝፍነወሉ ዝነበረ ቅሉዕን ሰላሕታውን ወራራት ጸላኢ ብዓጀብ ዝበል ጽንዓትን ተወፋይነትን ልዑል ጥበብ ኣመራርሓ ኩናትን ኣምኪንዎ። ሰራዊት ጽላኢ ኣብዚ ዘካየዶ ወራራት ከቢድ ስዕረትን ክሳራን ሰለዘጋጠሞ ሰውራ ኤርትራ ብሓይሊ ብረት ናይ ምድምሳስ ባህጉ ምስማር ስለዝ ኣበዮ ሞራሉ ባይታ ዘበጠ።

ብኣንጻሩ ድማ ሰውራ ኤርትራ ካብዚ ናይ ምክልኻል ውግእ እዚ ተወሳኺ ብቕዓትን ሓይልን ደሊቡ ሰዊዱ ብምውጻእ ናብ ናይ ምጥቃዕ መድርኽ ብምስግጋር ብ1984 ነቲ ብውቃው እዝ ዝፍለጥ ግንባር ሰሜናዊ ምብራቕ ሳሕል ኣጥቂዑ ተቆጸጸሮ። ኣብዚ መጥቃዕቲ እዚ ጸላኢ ሰፍ ዘይብል ክሳራ ሰብን ኣጽዋርን ተሰኪሙ ጥራይ ዘይኮነ ሞራሉ ተተንኪፉ ተስፋ ስለዝቆረጸ ነቶም ካብቲ መጥቃዕቲ ንእስክላ ዘምለጡ ሰራዊቱ ‘ውን ከውጽእ ኣይከኣለን። በዚ ስዕረት እዚ ዝተሰናበደ መንግስቲ ሃይለማርያም ሞራል ናይ”ቲ ብመጥቃዕቲ ህዝባዊ ሰራዊት ዝተዳህለ ሰራዊቱ ሓፍ ንምባል ላዕልን ታሕትን እኳ እንተበለ፡

እቲ ስዕረት ኣብ ኩሉ ወተሃድራዊ እዝታት ሰራዊት ጸላኢ ራዕዲ ስለዝፈጠረ ኣይሰመረሉን።

እዚ ኩነታት እዚ ህዝባዊ ሰራዊት ነቲ ደርጊ ብዘለዎ ኣጽዋርን ብዝሒ ሰራዊትን እንተላይ ብደቂ ሶቮት ኣማኸርቲ ኩናትን ዝደርፖ ዕርዲ ናደው እዚ ኣጥቂዑ ንክድምስስ ባይታ ፈጠረ። ህዝባዊ ሰራዊት ብተመክሮ ዘጥረዮ ውሃ ዘብለ ጥበብን ክእለትን ኩናት ዝተጠቐመሉ ሓመድ ድብ ናደው እዚ ዝሰመዮ በርቃዊ መጥቃዕቲ ብ1988 ናብቲ ኣብ ግንባር ነቅፋን ኣፍዓበትን ዓሪዱ ዝነበረ ሰራዊት ጸላኢ ፈንዩ። መጥቃዕቲ ምድምሳስ ናደው እዚ ብዝላዕለ ፍጥነት ስለዝተኻየደ ጸላኢ ምስ ኩሉ ብዝሒ ኣጽዋሩን ሓሸከት ዓቕሚ ሰቡን ሶቭየታውያን ኣማኸርቲን ይትረፍ ኣትኪሉ ክዋጋእ ንነፍሱ'ውን ከድሕን ኣይከኣለን። በዚ ድማ ግንባር ናደው እዚ ሃደሽደሽ ኢሉ ከተማ ኣፍዓበት ሓራ ኮነት። ንመጀመርታ እዋን ድማ ደቂ ሕብረት ሶቮት መኮነናት ስለዝተማረኹ ሕብረት ሶቮት ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ንምጭፍላቕ ኣብ ጎኒ ጎባጢ ስርዓት ደርጊ ተሰሊፋ ትዋጋእ ከምዝነበረት ዝያዳ ዘገሃደ ምስክር ኢዩ ነይሩ።

ምፍራስ ነደው እዝን ምሕራር ከተማ ኣፍዓበትን ንፍናን ጅግና ህዝባዊ ሰራዊት ናብ ጥርዚ ሰማይ ኣብ ርእሲ ምዕራፍ፡ ንምብልኡ ደርጊ እብዚ ግንባር እዚ ኣኪቡዎ ዝነበረ ውትሃደራዊ ዕጥቂ ካብ ፈኮሶቲ ብረታት ጀሚርካ ክሳብ እቲ ዝማዕብለ ኣጽዋር ኣብ ኢድ ሰውራ ኣተወ። እዚ ድማ ሰውራ ኤርትራ ዝተረፈ ግንባራትን መዓስከራትን ጽላኢ ንምድምሳስን መሬት ኤርትራ ብቀደም ሰዓብ ሓራ ንከውጽእን ሓጊዙዎ።

እዚ ምድምሳስ ናደው እዝን ምሕራር ከተማ ኣፍዓበትን ዘኸተለ ፈጣን ውግእ'ዚ ሓደ ካብቲ ልዑል ናይ ምውጋእ ብቅዓት ኤርትራዊ ተጋደላይ ዝተንጸባረቐሉ ብምጃኑ፡ ኣብቲ እዋን እቲ ኣብ ውሽጢ ህዝቢ ኤርትራ ዝፈጠሮ ታሕንስን ኣብ ደገ ዝሕድሮ ጽልዋን ቀለል ኣይነበረን። ገለ ተንተንትን ውትሃደራውያን ክኢላታትን ንመጥቃዕቲ ምድምሳስ ነደው እዚ ምስ መጥቃዕቲ” ዳን ቢያን ፎ” ብምስሳል ግለጸዎ ኢዮም።

በዚ ዝኣክል ድማ ኣብ ባርካ ዓሪዱ ዝነበረ ሰራዊቱ ክስሕብ ተገደደ።

ናደው እዚ ብምድምሳስ ዝተሓፍሰ ዓወታት ኣብ ግንባር ሓልሓል ዓሪዱ ዝነበረ ሰራዊት ጸላኢ ተወሳኺ ናይ ራዕድን ስዕረትን ጽልዋ ስለዝሕደረ ከተማ ከረን ንምሕላው ድፍዓቱ ንድሕሪት ብምስሓብ ቦታ ክቅይር ተገደደ።

ህዝባዊ ሰራዊት እቲ ኣብ ልዕሊ ጸላኢ ዘመዝገቦ ዓወታትን ኣብ ዝተናውሐ መስረሕ ኩናትን ተከታተልቲ ውግኣትን ዘጥረዮ ልዑል ናይ ምውጋእ ብቕዓትን ክእለትን ቦቲ ሓደ ሸነኽ፡ ቦቲ ካልእ ድማ ካብ ጸላኢ ብዝሰለቦ ኣጽዋር ውትሃደራዊ ዕጥቂ ብዘተኣማምን ስለዘደልደለ ዝተረፈ መሬት ኤርትራ ካብ

መግዛእቲ ሓራ ንምውጻእ ዘንቀሎ ባህግን ዕላማን ድረኸት ፈጠሩሉ። ብኡ መሰረት ድማ ድሕሪ ምሕራር ኣፍፃብት ባጸዕ ሓራ ምስ ኮነት ኩሎም ዕርድታት ጸላኢ ሚና ከም ዝተተኮሶ ኣካወሕ ፈርከሽከሽ ክብሉ ጀምሮም። ኣብ መወዳእታ ድማ ህዝባዊ ሰራዊት ኣብ ግንባር ደቀምሓረ ዓሪዱ ንዝነበረ ሓይሊ ጸላኢ ደምሲሱ መጥቓዕቱ ብምቅጻል ንርእሲ ከተማና ኣስመራን ካልኣት ከባቢታት ኤርትራን ሓራ ብምግባር ፡ዕምሪ መግዛእቲ ኢትዮጵያ ኣብ ኤርትራ ንሓዋሩ ከም ዘኸተመ ኣበሲሩ።

መጎስ ነቲ ተኣምር ዝሰርሐን ጅግና ተጋደላይን ነቲ ጅግንነትን ተወፋይነትን ኣያታቱ ዝወረሰ ዋርሳይ! ከምኡ'ውን መጎስ ነቲ ብፍቅሪ ሃገሩ ዝነድድ ተቃለሳይ ህዝብና።

ዘልኣለማዊ ዝኸሪ ንሰመኣታትና